

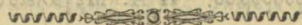
ΕΛΛΗΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΗΜ

1873.

ΕΤΟΣ Δ'.

ΤΟΜΟΣ Ζ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΔΗ'. ΑΘΗΝΗΣΙ. 15. ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ.

Η ΗΜΕΡΑ ΤΟΥ ΣΕΔΑΝ (*).

Τοιοῦτον ἀναμφιβόλως ἤθελεν εἶσθαι τὸ ἀποτέλεσμα ὑποχωρήσεως πρὸς βορρᾶν διὰ Δουζῦ, Ἰλλῦ, Φλενῆ κτλ.

Δὲν ὑπῆρχε λοιπὸν πρὸς τοῦτο δισταγμός.

Διὸ ὁ στρατηγὸς Δυκρῶ ἐγνώ νὰ προστατεύσῃ τὴν ὑποχώρησιν διὰ Δουζῦ.

Πέμπαι δὲ εἰς τὰς μεραρχίας (divisions) 1ην καὶ 3ην τοῦ Α' σώματος Βὼλφ καὶ Λεριλλέρ (Wolf et Lhéry) τὴν διαταγὴν νὰ μένωσιν ἐν Δουζῦ, καὶ νὰ ἐπανέλθωσιν ἐκεῖ ἐν πάσῃ σπουδῇ, ἐν ᾗ περιπτώσει ἤθελον εἶχει προσπεράσει, καὶ νὰ ἐδρεύωσιν ἐκεῖ μονίμως, ὅπως προστατεύσωσι τὴν ὑποχώρησιν τοῦ στρατοῦ. Ἐν τούτοις, ὅπως συμμορφωθῆ ἀκριβῶς πρὸς τὰς διαταγὰς τοῦ στρατάρχου, ἐτοποθέτησε τὰς δύο ἄλλας αὐτοῦ μοίρας ἐν Καρινιᾶν ἐπὶ τῶν ὕψωματων, ἅτινα ἀνυψοῦνται μεταξὺ τῆς πόλεως ταύτης καὶ Βλαγνύ (Blagny).

Τῶν διατάξεων δὲ τούτων ληρθεισῶν, ὁ στρατηγὸς συνο-

(*) Συνέχεια ἰδὲ τὸ προηγούμενον φυλλάδιον.

δευόμενος ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ αὐτοῦ λοχαγοῦ Βοσάν, μεταβαίνει παρὰ τῷ αὐτοκράτορι καὶ ἀναγγέλλει αὐτῷ τὴν νέαν τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ ἐν Μουζόν ἀποτυχίαν. Ὁ αὐτοκράτωρ δὲν ἤθελε νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τοῦτο, καὶ διέταξε τὸν λοχαγὸν Βοσάν νὰ ἐπαναλάβῃ πολλάκις τὴν διήγησιν τῶν συμβάντων, ὧν μάρτυς ὑπῆρξε· λίαν δὲ ζωντανῶς συγκινηθεὶς εἶπεν ἐπανειλημμένως: «Ἄλλ' εἶναι ἀδύνατον τοῦτο! αἱ θέσεις ἡμῶν ἦσαν ἐξαισίαι!» Συμμόρφως δὲ τῇ διαταγῇ τοῦ στρατάρχου ὁ στρατηγὸς παρεκάλεσε τὸν αὐτοκράτορα νὰ μεταβῇ εἰς Σεδάν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Ἡ Α. Μεγαλειότης ἐδήλωσεν ὅτι ἐβούλετο νὰ μένῃ μετὰ τοῦ σώματος, ὅπερ ἤθελε καλύψει τὴν ὑποχώρησιν. Ὁ δὲ στρατηγὸς παρετήρησεν αὐτῷ, ὅτι ἡ παρουσία αὐτοῦ τε καὶ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ ἤθελεν ἐπαυξήσει ἐπὶ πολὺ τὰς τοσοῦτον ἤδη μεγάλας δυσκολίας τῆς ὑποχωρητικῆς πορείας. Ὁ αὐτοκράτωρ ἐπανήρχετο πάντοτε εἰς τὴν πρώτην αὐτοῦ ἰδέαν, καὶ μεθ' ὅλας αὐτοῦ τὰς ἐνστάσεις ὁ ἀρχηγὸς τοῦ 1ου σώματος, μὴ δυνηθεὶς νὰ τύχῃ ἀποφασιστικῆς τιμῆς ἀπαντήσεως, ἀπεσύρθη μετὰ τινος δὲ μόλις ὥρας ἔμαθεν ὅτι ἡ Αὐτοῦ Μεγαλειότης μετέβη διὰ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς Σεδάν.

Ὁ στρατηγὸς λαμβάνει τὰς πρὸς πορείαν διατάξεις αὐτοῦ. — Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν στρατηγὸν Μαργγερίτ (Marggeritte).

Κατὰ δὲ τὴν νύκτα ὁ στρατηγὸς Δουκρῶ δὲν ἔλαβε μὲν διαταγὴν, ἀλλὰ πεισθεὶς ὅτι ἡ ὑποχώρησις ἤθελε γείνει πρὸς βορρᾶν, ἔλαβε τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, διατάττων νὰ βαδίσωσιν ἡ ἀποσκευὴ (les bagages) καὶ αἱ διοικητικαὶ ὑπηρεσίαι πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ζιβόν καὶ Ἰλλύ, καὶ ὠρίζεν εἰς τὸ ἐπιμελητήριον νὰ ἐτοιμάσῃ τροφὰς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου· ἀκολούθως δὲ, μετὰ τὴν ὑπαγόρευσιν τῆς διαταγῆς τῆς πορείας διὰ

τὴν πρωίαν τῆς ἐπαύριον 31 Αὐγούστου, ἔγραψε πρὸς τὸν στρατηγὸν Μαργγερίτ, ἐστρατοπεδευμένον ὄντα μετὰ τῆς τοῦ ἱππικοῦ μεραρχίας αὐτοῦ ἀντικρῦ τοῦ Βλανύ (Blagny) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Χιέρ,

«Ἀγαπητέ μοι Μαργγερίτ! Τὰ συμβάντα τὰ διατρέξαντα ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἐν Μουζόν κατέστησαν δυσκολωτάτην τὴν θέσιν ἡμῶν. Δὲν δίδω ὑμῖν διαταγὰς, ἀλλ' ἀπλῆν συμβουλήν (1). Εὐρίσκω ὑμᾶς λίαν ἀκροσφαλῆ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Χιέρ, καὶ φρονῶ ὅτι κρεῖττον ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἐπανεέλθητε ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης, ὅπως στρατοπεδεύσητε ἐπὶ τῆς ἄλλης πλευρᾶς τοῦ Καρινιάν, ἔνθα ὑπάρχει κατάλληλον ἠδάπεδον. Σκοπῶ νὰ ἀναχωρήσω αὐριον τὴν πρωίαν, ὅπως διευθυνθῶ πρὸς τὸ Σεδάν, οὐχὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς κοιλάδος, ἥτις δὲν μοὶ φαίνεται ἀσφαλῆς, ἐνεκα τῆς γεινιάσεως τοῦ ἐχθροῦ, καὶ ἥτις ἄλλωςτε εἶναι πεφοραγμένη ὑφ' ἄμαξων καὶ ἀποσκευῆς, ἀλλὰ διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ ὄρους τῆς διερχομένης διὰ Ὁσν (Osnes), Μεζεγκούρ (Méziencourt), Πουρὺ (Pouru-au-Bois) τοῦ ἐν τῷ δάσει, Φραγγεβάλ (Francheval), Βιλλέρ-Σερναί (Willers-Cernay), Ζιβόν καὶ Ἰλλύ. Δύνασθε νὰ βαδίσητε παραλλήλως ἐμοί, μεταξὺ τῆς μεγάλης ὁδοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ ὄρους· καθ' ἃς δὲ συνέλεξα πληροφορίας, τὸ ἔδαφος εἶναι λίαν διαβατὸν ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου ἱππικοῦ. Θέλουμεν δὲ βαδίσαι ἐκ συμφώνου, ἔτοιμοι νὰ ὑποστηριχθῶμεν ἀμοιβαίως, καὶ θέλομεν ὁμοῦ στρατοπεδεύσει ἐν Ἰλλύ, ἔνθα ἐσόμεθα σχεδὸν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἐν θέσει νὰ δεχθῶμεν τὰς διαταγὰς τοῦ στρατάρχου.

«Ὁ πολὺ ἀγαπῶν ὑμᾶς
στρατηγὸς Δουκρῶ».

(1) Σ. Σ. Ἡ μεραρχία τοῦ Μαργγερίτ δὲν ἀπετέλει μέρος τοῦ 1ου σώματος.

τὸν δεχθῆ ἔν τῇ περιπτώσει, καθ' ἣν ἤθελε δοκιμάσει προσβολὴν, ἀλλ' οὐδεμιᾶς γενομένης ἐπιθετικῆς ἐπιδείξεως, ἀνελάμβανεν ἔν τῇ αὐτῇ προτέρᾳ τάξει τὴν πορείαν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ἰλλῦ, περιβαλλόμενος διὰ νέων προφυλάξεων κατὰ τὴν ὀπισθοφυλακὴν.

*Διαταγὴ τοῦ στρατάρχου καὶ γενικοῦ ἀρχηγοῦ
πρὸς ἐπάνοδον εἰς Σεδάν.*

Αἱ φάλαγγες τοῦ πρώτου (1ου) σώματος ἀνεφαίνοντο ἐπὶ τῶν ὑψώματων τοῦ Βιλλέρ Σερναί, ὅτε ἡ ἀκόλουθος διαταγὴ ἐνεχειρίζετο εἰς τὸν στρατηγὸν διὰ τοῦ ἀντισυνταγματάρχου Βροᾶ (Broye), ὑπασπιστοῦ τοῦ στρατάρχου.

« Ἀγαπητέ μοι στρατηγέ! Σᾶς ἐπέμψα τὴν διαταγὴν (1) »
 » νὰ μεταβῆτε ἀπὸ Καρινιάν εἰς Σεδάν καὶ οὐδόλως εἰς Με-
 » ζιέρ, ἔνθα οὐδόλως προϋπιθέμην νὰ μεταβῶ. Ἰδὼν ταύτην
 » τὴν προίαν τὸν στρατηγὸν Βέλφ, ἐνόμιζον ὑμᾶς ἔν Σεδάν.
 » Ἄμα τῇ λήψει τῆς παρουσίας, παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ λάβητε
 » τὰς διατάξεις, ὅπως ἀφίχθητε ἐντὸς τῆς ἑσπέρας εἰς Σεδάν
 » πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος· θέλετε δὲ τεθῆ εἰς τὸ ἀριστερὸν
 » τοῦ 12ου σώματος πλησίον τῆς Βαζεῖλ, μεταξὺ Βαλάν καὶ
 » Βαζεῖλ. Πέμψατέ μοι προηγουμένως τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γενι-
 » κοῦ ὑμῶν ἐπιτελείου, ὅπως ἀναγνωρίσῃ τὴν θέσιν ταύτην.

» Δέξασθε κτλ.

» M à x - M α ω ν ».

Περὶ Σεδάν καὶ τῶν περιχώρων αὐτοῦ.

Ἡ ἐξ εἴκοσι χιλιάδων ψυχῶν μικρὰ πόλις τοῦ Σεδάν κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Μεύσου· τὸ δὲ προάστειον τοῦ

(1) Σ. Σ. Ἡ διαταγὴ αὕτη δὲν ἐλήφθη ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ 1ου σώματος, ὅστις δὲν ἔλαβεν ἄλλας ὁδηγίας τοῦ στρατάρχου, παρ' ὅσας μετήνεγκεν αὐτῷ ἐντὸς τῆς ἡμέρας τῆς 30ῆς ὁ λοχαγὸς Βοσάν.

Τοσοῦ προεκτείνεται αὐτὴν πρὸς δυσμάς. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ ἀνυψοῦται τὸ Γηραιὸν Στρατόπεδον (Vieux-Camps) ἐπὶ τινος ὕψους (242 μέτρων), δεσπόζοντος ὀλοτελῶς τῆς ἀρχαίας πόλεως.

Ἐάν τις ῥίψῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ τῆς περικυκλώσεως πεδιάδος, βλέπει ἀπὸ Ῥεμιλλῦ (Remilly) εἰς Ἰζ (Iges) ἐκτεταμένην κοιλάδα, ἧς τινος τὰ ὑψηλότατα σημεῖα εἰσὶν ἐπὶ μὲν τῆς δυτικῆς κλιτύος τὰ ὑψώματα τοῦ Νοαγέρ (Noyers), τοῦ Βαδελγκούρ (Wadelincourt) καὶ τῆς Ἰζ· ἐπὶ δὲ τῆς ἀνατολικῆς κλιτύος οἱ λόφοι τῆς Μικρᾶς Μονσελ (Petite-Moncelle), τοῦ Βιλλάρ Σερναί, τὰ δασώδη ὑψώματα τῆς Καρέν (la Carrenne), τὸ ὑψωμα τῆς Ἰλλῦ (Calvaire d'Illy), τὰ ὀροπέδια τοῦ Φλοᾶν (Floing) καὶ τοῦ Ἀγίου Μάνζ. Εἰς τὸ βᾶθος ῥέει ἐλικοειδῶς ὁ Μεύσης κατὰ γενικὴν τινα διεύθυνσιν ἀπὸ τοῦ νοτιοανατολικοῦ μέρους πρὸς τὸ βορειοδυτικόν. Ὁ ποταμὸς ἀφικνούμενος εἰς Ἰζ ἀλλάσσει ἀποτόμως διεύθυνσιν τρέχει 1500 μέτρων ἕκτασιν ἀπὸ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ ἔπειτα ἀναδοκαταβαίνει ἀποτόμως πρὸς νότον μέχρι τῶν περιχώρων τοῦ Δουχερύ (Douchery).

Ὁ Μαϊάνδρος (Méandre) οὗτος περιγράφει τὴν χερσονήσον τῆς Ἰζ, ἧτις προχωρεῖ δίκην αἰχμῆς πρὸς τὰ δάση τῆς Φαλιζέτ (Falizett) καὶ τοῦ Μεγάλου Καντόν, ὀρίου τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους.

Πρὸς βορρᾶν δ' ἀνυψοῦνται τὰ δασώδη ὑψώματα, διὰ μέσου τῶν ὁποίων διέρχεται ἡ μεθόριος ἡμῶν γραμμὴ κατὰ τινα γενικὴν διεύθυνσιν ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς.

Θεωρῶν τις τὸν χάρτην, βλέπει ὅτι ἡ μεθόριος γραμμὴ σχηματίζει μετὰ τῆς προηγουμένως περιγραφείσης κοιλάδος εὐρύχωρον χώνην, ἧς τινος τὸ στενούμενον μέρος εὐρίσκειται μετὰ τῆς χερσονήσου Ἰζ καὶ τοῦ δάσους τοῦ Μεγάλου Καντόν.

Στρατός τις λοιπόν, ἐμβαίνων εἰς τὴν ἑκτασιν ταύτην καὶ βαδίζων πρὸς βορρᾶν (τοῦτο ἦτο, ὡς εἶδομεν, ἡ μόνη ὁδὸς σωτηρίας), ὤφριε νὰ καταβάλλῃ ὅλας αὐτοῦ τὰς προσπάθειάς, ὅπως κάμψῃ ὅσον οἶόν τε τάχιον τὴν αἰχμὴν τῆς Ἰζ. Τὸ ἀληθές δὲ τοῦτο διὰ στρατὸν ἀκρωτήριον τῶν τρικυμιῶν ὑπερπηδῶν τις ἐξηπλοῦτο, ἀνέπνεεν.

Τούτου λοιπόν ἐνεκεν ὁ στρατηγὸς Δυκρῶ, θέλων ἐν πάσῃ σπουδῇ νὰ κερδίσῃ ἔδαφος, ἐπορεύετο ἐπὶ τῆς Ἰλλύ. Οὐδεμίαν δὲ μέχρι τοῦδε λαβὼν διαταγὴν, ὑπελόγιζε νὰ εὕρῃ ὅλα τὰ σώματα κατηλισμένα μεταξὺ Ἰλλύ, Φλοᾶν, Ἀγίου Μάνζ καὶ Φλωνιέ, θέσιν θαυμασίαν, ἀφ' ἧς δυσκόλως ἠθέλομεν ἐκτοπισθῆ. Τέλος πάντων ἡ ὑποχώρησις ἦτο ἡμῖν βεβαιωμένη.

Τί ἤθελε συμβῆ, ἂν ὁ στρατὸς ἐνεκαθίστατο εἰς τὰς θέσεις τῆς Ἰλλύ, Φλοᾶν καὶ Ἀγίου Μάνζ.

ὑποθέσωμεν ὅτι τὴν πρωίαν τῆς 1ης 7βρίου ὁ ἡμέτερος στρατὸς, ἀρίωνι μίαν μοῖραν (brigade) ἐν Σεδᾶν καὶ τῷ Γηραιῷ στρατοπέδῳ, ἐνεκαθίστατο κατὰ τόνδε τὸν τρόπον.

Τὸ δεξιὸν μὲν ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Φλοᾶν καὶ τοῦ Ἀγίου Μάνζ, δεσπόζον τῆς μεγάλης ὁδοῦ τῆς Μεζιέρ διὰ τοῦ Βριν πρὸς τὰ Δάση (Vrigne-aux-Bois)· τὸ δὲ ἀριστερὸν εἰς Ἰλλύ καὶ Φλωνιέ, δεσπόζον τῆς ἄνω κοιλάδος τῆς Ζιβόν.

Πρὸς τὸ κέντρον δὲ καὶ τὸ δεξιὸν ἡμῶν τὸ πυροβολικὸν τοῦ Σεδᾶν, σαρόνον ἅπαν τὸ ὄροπέδιον τῆς Καρὲν, καθίστα ἀδύνατον ἐκ τῆς πλευρᾶς ταύτης πᾶσαν προσβολήν. Εἶχομεν λοιπὸν νὰ φοβηθῶμεν μόνον τὰς κινήσεις τὰς στρεφόμενας διὰ τῆς Βριν πρὸς τὸ δάσος καὶ διὰ τῆς Ζιβόν. Ἀλλὰ δὲν εἴμεθα τότε ἐν τῷ κέντρῳ τῆς διαγραφείσης παρὰ τοῦ ἐχθροῦ περιφερείας· εἴμεθα δὲ μάλιστα ἐπ' αὐτῆς τῆς περιφερείας· ἠδυνάμεθα μὲν νὰ προσβληθῶμεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν ὑμῶν, ἀλλ' ὄχι νὰ κατα-

ληρθῶμεν ἀντιστρόφως, καὶ εἶχομεν νὰ ἀποκρούσωμεν μόνον δύο τεμάχια στρατοῦ μειονωμένα, κινούμενα δὲ μακρὰν τοῦ κέντρου αὐτῶν καὶ εἰς θέσεις μειονεκτικᾶς.

Τῷ ὄντι τὸ ἄκρον ἀριστερὸν τοῦ ἐχθροῦ, κεχωρισμένον τοῦ λοιποῦ στρατοῦ διὰ τοῦ Μεύσου καὶ τῆς χερσονήσου Ἰζ, ἀφικνεῖτο ὑπὸ τὸ πῦρ τῶν ὑψωμάτων τοῦ Ἀγίου Μάνζ, ἔνθα τὸ δεξιὸν ἡμῶν ἦτο ἐγκατεστημένον καὶ ἐν ἐντελεῖ συγκοινωνία μετὰ τοῦ κέντρου καὶ τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ ἡμετέρου στρατοῦ.

Δὲν ἠθέλομεν ἐπιτύχει νὰ ἀπωθήσωμεν τὸ κλάσμα τοῦτο τῆς ἀριστερᾶς ἐχθρικῆς πτέρυγος, πρᾶγμα ἀρκούντως πιθανὸν ὡς ἐκ τῆς κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀριθμητικῆς ἡμῶν ὑπεροχῆς; Τὰ ὅπισθεν ἡμῶν εὐρισκόμενα δάση παρεῖχον ἡμῖν οὐ μόνον στέγην, ἀλλ' ὁδὸν ὑποχωρήσεως ἐξησραλισμένην, χάρις εἰς τὰς πολυαριθμούς καὶ ἐξαιρέτους δημοτικὰς καὶ δασονομικὰς ὁδοὺς, αἵτινες διασχίζουσιν αὐτά.

Τὸ δὲ δεξιὸν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ, ἐρχόμενον νὰ προσβάλλῃ ἡμᾶς ἐκ τοῦ μέρους τῆς Ἰλλύ, πόρρω ἀπέιχεν ἐπίσης τοῦ νὰ εὕρεθῃ εἰς σημεῖον εὐνοϊκόν.

Ὅπως περικυκλώσῃ ἡμᾶς εἰς Ἰλλύ καὶ Φλωνιέ, ἦτο ὑποχρεωμένον, διαβαῖνον ἅπαξ τὴν ὁδὸν τοῦ Βουγιόν (Buillon) νὰ εἰσέλθῃ ἐν τῷ λατιμῷ τῆς Ἄνω Ζιβόν (Haute-Givonne) (Λαμὸν καὶ τεχνουργεῖον Σαλαμόν.) Κεχωρισμένον τοῦ κέντρου αὐτοῦ, ὅπερ τὸ τηλεβόλον τοῦ Σεδᾶν ἐκράτει ἀκίνητον, βεβιασμένον νὰ παρουσιάσῃ ἡμῖν τὴν πλευρὰν κατὰ μῆκος τῆς κορυφογραμμῆς μεταξὺ Ἰλλύ καὶ Ζιβόν, ἐκτεθειμένον ἐν τῇ χαράδρᾳ, οὕση σχεδὸν ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ εἰς κατὰ μῆκος πῦρ, ἠθέλε λίαν πιθανῶς ἀποκρουσθῆ. Ἐπὶ τέλους, ὡς ἦδη ἐλέχθη, ἔμεινον ἡμῖν τὰ δάση ὡς τελευταία σωτηρίας ἐλπίς.

Τοιαῦται ἦσαν αἱ δυνατὰί τροπαί, ἐν ἧ περιπτώσει ἠθέλε τις καταλάβει τὴν θέσιν τῆς Ἰλλύ· ἀλλὰ μέγων ἐν Σεδᾶν ἐνε-

κλείετο ἐν τῷ κέντρῳ τῆς περιφερείας, ἣν ὁ ἐχθρὸς ὤφειλε νὰ διαγράψῃ, ἄνευ τῆς δυνατῆς ἐλπίδος νὰ ἐξέλθῃ ἐκείθεν, ἂν ἄφινεν αὐτὴν νὰ κλεισθῇ ὀλοτελῶς.

Ὁ στρατηγὸς Δουκρῶ παλινδρομεῖ πρὸς τὸ Σεδάν.

Ὅθεν μετ' ἀληθοῦς ἀπελπισίας ὁ στρατηγὸς, συμμορφούμενος ταῖς διαταγαῖς τοῦ στρατάρχου, παλινδρομεῖ πρὸς τὸ Σεδάν.

«Διώρων τοσοῦτον καλῶς τὸν κίνδυνον, λέγει ἐν τινι ἐπιστολῇ πρὸς τινὰ φίλον αὐτοῦ ἀπευθυνομένη, ὥστε ὑπακούω μετὰ λύσσης.»

Οὗτος δὲ τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Ζιβὸν εἰς Βαζεῖλ φρικτῶς βεβαρυνμένης, τὰ τελευταῖα τοῦ 1ου σώματος στρατεύματα ἀφίχθησαν τὴν ἑνδεκάτην καὶ ἡμίσειαν ὥραν διὰ σκοτεινῆς νυκτός.

Λίαν δ' ἀνήσυχος, βαθειῶς ἀγωνιῶν, ὁ στρατηγὸς Δουκρῶ, ἀφοῦ ἐπεσκέφθη τοὺς καταυλισμοὺς αὐτοῦ, ἐξηπλώθη κατὰ γῆς παρὰ τῇ πυρᾷ τοῦ 1ου τῶν Ζουάβων καὶ ἀνέμεινε τὴν ἡμέραν.

Περιγραφή τοῦ πεδίου τῆς μάχης τοῦ Σεδάν.

Τὸ πεδίον τῆς μάχης, ἐφ' οὗ ἔμελλε νὰ ἀπορασισθῇ ἡ τύχη τοῦ ἡμετέρου τόπου, συμπεριελήφθη μεταξὺ τοῦ ῥύακος τοῦ Φλοάν, τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Μεύσου, καὶ τοῦ ῥύακος τῆς Ζιβὸν ἐν εἴδει εὐρυχώρου ὀρθογωνίου τριγώνου, οὗτινος ἡ τῆς Ζιβὸν χαράδρα ἤθελε παραστήσει τὴν ὑποτείνουσαν. Κείμενον δὲ σχεδὸν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὑπὸ τοῦ Μεύσου σχηματιζομένης πλευρᾶς τὸ Σεδάν, δεσπόζεται ὑπὸ τῶν λόφων τῶν διαχωριζόντων τὸ Φλοάν καὶ τὴν Ζιβὸν. Τὰ ὑψώματα ταῦτα, μὴ ὄντα οὕτως ἀπόκρημνα ὡς τὰ ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Μεύσου εὕρισκόμενα, εἰσὶ μᾶλλον διατετηγμένα, πλεον ἀνώμαλα. Αἱ κορυφαὶ καὶ τὰ πλευρὰ αὐτῶν καλύπτονται ὑπὸ δάσους,

οὐχὶ μὲν ἐξ ὀλοκλήρων δασῶν, ἀλλ' ὑπὸ δεσμιδῶν ἀπὸ 20 μέχρι 30 στρεμμάτων μετ' ἀδένδρων μερῶν γλοηφόρων ἐπὶ τῶν κλιτύων.

Τὸ μᾶλλον πυκνὸν δάσος εἶνε τὸ τῆς Γκαρέν (Garenne)· κατέχει δὲ τὸ ὑψηλότερον σημεῖον (293 μέτρων) καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ νότου πρὸς βορρᾶν.

Εἰς δὲ τὰ ἄκρα τῆς πόλεως, τὰ τείχη τοῦ περιβράγματος, οἱ κῆποι, οἱ φραγμοὶ, ἀριθμὸς τις οἰκιῶν συνδεομένων μετ' ἐκείνων τοῦ βάθους τῆς Ζιβὸν (Fond-de-Givonne), κάμνουσιν ἐκ τοῦ μέρους τούτου πρὸς νότον τοῦ Γηραιοῦ Στρατοπέδου ἀληθῆ δαίδαλον. Λίαν δὲ δύσκολον ἤθελεν εἶσθαι νὰ καταστή τις κύριος αὐτοῦ, παρὰ στερεῶν στρατευμάτων ὑπερασπιζομένου, ἀλλ' ἀντιστρόφως, ὅταν σώματα ἀποκρουσθέντα καὶ ἐν ἀταξίᾳ ἔρχονται νὰ ζητήσωσιν ἐκεῖ στέγην, θέλει καταστῆ ἀδύνατον νὰ συναθροίσῃ τις αὐτὰ ἐκ νέου καὶ νὰ τὰ σχηματίσῃ.

Τὰ δὲ δύο ὑψηλότερα σημεῖα τοῦ πεδίου τῆς μάχης κεῖνται τὸ ἐν κατ' εὐθείαν ἄνω τῆς Ζιβὸν (293 μέτρων), τὸ δὲ ἄλλο εἰς τὸ ὕψωμα τῆς Ἰλλῦ (276 μέτρα).

Ἐκ τοῦ σημειωθέντος σημείου 293 μέτρων τὸ ἔδαφος καταβαίνει διὰ κλιτύων λίαν ἀποτόμων ἐπὶ τῆς Ζιβὸν Δαινὺ καὶ τῆς Μονσέλ. Ἄνυψοῦται δὲ ἐκ τῆς ἄλλης πλευρᾶς συνδεόμενον διὰ κλιτύων ἀρκούντως γλυκειῶν πρὸς τὰ ὑψώματα τῆς Μικρᾶς Μονσέλ (293 μέτρων), ἀφ' ὅπου δεσπόζει τις καθ' ὀλοκληρίαν τῆς ἀπὸ Βαζεῖλ εἰς Δουζὺ ὁδοῦ.

Τοῦ ὑψώματος τῆς Ἰλλῦ τὸ ἔδαφος βαίνει χαμηλούμενον ἐπὶ τῆς Ἰλλῦ καὶ Φλοάν, καὶ ἀνυψοῦται διὰ τινος μεταβολῆς τοῦ ἐδάφους ἀρκούντως ἐπαιθητῆς ἐπὶ τοῦ Φλενιέ (264 μέτρα) καὶ Ἀγίου Μάνζ (260 μέτρα).

Κατ' εὐθείαν ἄνω τοῦ Σεδάν κεῖται τὸ Γηραιὸν Στρατόπεδον (242 μέτρων)· δεσπόζει δὲ πρὸς μεσημβρίαν μὲν τοῦ βιά-

θους τῆς Ζιβόν καὶ τῆς Μονσέλ, βορειοδυτικῶς δὲ τοῦ ὑψώμα-
ματος τοῦ Καζάλ (Cazal) (215 μέτρων.)

Διάταξις τῶν σωμάτων κατὰ τὴν ἀνατολὴν τῆς ἡμέρας.

Ἄπὸ τῆς τετάρτης καὶ ἡμισείας ὥρας τῆς πρωΐας ὁ ἐφε-
τρισμός (fusilade) (1) ἀντηγεῖ πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Βα-
ζειλ. Τὰ στρατεύματα λαμβάνουσι τὰ ὄπλα πυκνῆς οὔσης ὀμί-
χλης μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν γιγνομένης ἡμέρας καὶ τῆς ὀμί-
χλης διασκεδαζομένης, δύνανται τὴν νὰ διακρίνη τὰς θέσεις αὐτῶν.

Τὸ 12ον σῶμα (Λεμπρέν, Lebrun), δεξιὰ πτέρυξ, κατέχει
τὰς κώμας τοῦ Βαλάν, Βαζειλ, τὴν Μονσέλ καὶ τὴν Πλατινερί.

Τὸ 7ον σῶμα Δουαί (Douay), ἀριστερὰ πτέρυξ, ἐκτείνεται
ἀπὸ Φλοάν μέχρι Ἰλλύ.

Τὸ 1ον σῶμα (Δυκρώ, Ducrot), κέντρον, συνδέει τὰς δύο
πτέρυγας διὰ Ζιβόν καὶ Δαινύ. Ἡ μεραρχία τοῦ Λαρτίγγ
(Lartigue) διέρχεται τὴν Ζιβόν κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην
κώμην καὶ διευθύνεται συγκλίνουσα ἔναντι τοῦ δάτους Σεβα-
λιέ (Chevalier).

Τὰ λείψανα τοῦ 5 ἐν ἐφεδρεία κατέχουσι τὴν πόλιν καὶ τὸ
Γηραιὸν στρατόπεδον. (ἀκολουθεῖ)

Ο ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΤΑ ΤΟ 1871.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ)

Ἐξ ὄλων τῶν εὐρωπαϊκῶν στρατῶν ὁ στρατὸς τῆς Ἀγ-
γλίας εἶναι τῆ σήμερον ὁ μόνος ἀπολύτως στρατολογούμενος
διὰ τῆς ἐθελουσίου κατατάξεως. Ἡ ὑπερβάλλουσα συγκίνησις,

(1) ΣΜ. Κατὰ Χαντζερῆν ἐφετρισμός=τυφεκισμός, καὶ ἐφετρίς=
ὄπλον (fusil)=τυφέκιον, ὅπερ δέον ἀπορρίφθῆναι.

ἡ παραχθεῖσα ἐν Ἀγγλίᾳ ἐκ τῶν ἀξιολογηθεμένων πολέμων,
ὧν τέως ἡ ἡπειρος ὑπῆρξε τὸ θέατρον, πολέμων σφόδρα ἀ-
ποτελέσματα εἶτι μᾶλλον ταχέα, εἶτι μᾶλλον θαυμαστά, καθό-
σον αἱ ἀντιμετωπιθεῖσαι στρατιαὶ περιελάμβανον ἐν ὄλῳ τὰς
ζώσας δυνάμεις τῶν ἐμπολέμων ἐπικρατειῶν, ἡ συγκίνησις
αὕτη, λέγομεν, δὲν ἠδυνήθη νὰ ὑπερισχύσῃ τοῦ σεβασμοῦ καὶ
ὡς εἰπεῖν τῆς λατρείας τοῦ ἀγγλικῆς ἔθνους εἰς τὴν ἀτομικὴν
ἐλευθερίαν. Ἡ ἀποδειχθεῖσα ἀνάγκη τῶν κολοσσίων δυνά-
μεων δὲν ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ τὴν παραδοχὴν τῆς ἀπογρα-
φῆς καὶ τῆς ὑποχρεωτικῆς στρατείας. Αἱ ἐκτεταμέναι καὶ ἐμ-
παθεῖς συζητήσεις, ἅς παρήγαγεν ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος
τούτου, πρὶν ἢ ἀπολήξῃ εἰς τὴν ἀπόρριψιν τῶν δύο τούτων
συνημάτων, ἐπιτρέπουσι τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ ἐθελούσιος κα-
τάταξις μέλλει νὰ μένῃ ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀκόμη ὁ μόνος τρό-
πος τῆς νεοσυλλεξίας ἐν τῷ ἀγγλικῷ στρατῷ. Ἐπαμένως δύ-
ναται τις ν' ἀποδεχθῆ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι τὸ προσωπεῖον
τῆς Ἀγγλίας μένει ἐντεῦθεν πολὺ δευτερεύον εἰς ὅλας τὰς
περιπλοκάς τῆς Εὐρώπης, καθόσον τὸ στρατιωτικὸν βῆρος,
ὅπερ δύνανται νὰ ρίψῃ ἐν τῇ πάλῃ, ἔσται σχετικῶς μᾶλλον
ἐπὶ μᾶλλον περιορισμένον· εἰ καὶ οὐδὲν πραγματικῶς ἐπιτρέ-
πει τὸ ἀμφιβάλλειν περὶ τοῦ ἐθνικοῦ πατριωτισμοῦ πρὸς ἀντί-
στασιν κατ' ἐπιδρομῆς, εἶναι φυσικὸν ὅμως τὸ παραδεχθῆναι
ὅτι δὲν δύνανται νὰ ἐπηρεάσῃ ἀρκούντως τὴν ἀριθμητικὴν δύ-
ναμιν εἰς περίπτωσιν πολέμου ἡπειρωτικοῦ, ὅπως ἀλλοιῶση
λίαν αἰσθητῶς τὰς στρατιωτικὰς πηγὰς τῆς χώρας ὑπὸ τὴν
ἐπιθετικὴν ἐποψίν. Τὸ γλίσχρον τῶν πηγῶν τούτων, καταδε-
δικασμένων νὰ μένωσι στασίμως ἐν ᾧ χρόνῳ αἱ τῶν λοιπῶν
ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης ἀναπτύσσονται καὶ πολλαπλασιάζ-
ονται, καταδειχθήσεται ἐκ τῆς συντόμου ἐκθέσεως τῆς συν-
θέσεως καὶ τοῦ ὄργανισμοῦ τοῦ ἀγγλικῆς στρατοῦ.

Ὁ ἀγγλικὸς στρατὸς περιλαμβάνει στρατὸν ἐνεργὸν καὶ ἐφεδρείαν. Ἡ τελευταία ὑποδιαιρεῖται ἐν ἑαυτῇ εἰς δύο τμήματα χαρακτηριστῶς ἐντελῶς διαφόρου· τὸ μὲν, τὸ καὶ δυνάμενον νὰ προσκληθῇ πρὸς ὑπηρεσίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀποτελεῖ οὕτω τὴν ἐφεδρείαν στρατοῦ σταλησομένου τυχόν ἐπὶ τῆς ἡπείρου, τὸ δὲ, οὐδεμίαν προσφέρειν τούτῳ συνδρομῆν, καθόσον δὲν δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ ἢ εἰς τὸ ἐσωτερικόν, μέλλει νὰ συνεργασθῇ ἀμυντικῶς μετὰ τῆς milice, τῆς yeomanry καὶ τοῦ σώματος τῶν ἐθελοντῶν. Αἱ δυνάμεις αἱ συγκροτοῦσαι τὸν ἀγγλικὸν στρατὸν δύνανται λοιπὸν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελοῦσαι δύο ομάδας αἰσθητῶς διακεκριμένας, α'. τὸν ἐνεργὸν στρατὸν καὶ τὴν 1ην κλάσιν τῆς ἐφεδρείας, δυνάμεις ζώσας τῆς χώρας ἐν περιπτώσει πολέμου ἐπὶ τῆς ἡπείρου· β'. τὰς δυνάμεις, τὰς μονομερῶς προωρισμένας πρὸς ἀμυνα τῆς χώρας, αἵτινες περιλαμβάνουσι τὴν 2αν κλάσιν τῆς ἐφεδρείας, τὴν milice, τὴν yeomanry καὶ τοὺς ἐθελοντάς.

Α^ο ἐνεργὸς στρατός. Ἐν τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ εἶναι τὸ διττὸν καὶ σχεδὸν διπλότυπον τῆς ἐξουσίας τῆς ἐπὶ τοῦ στρατοῦ ἐνεργουμένης ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦ πολέμου διὰ πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν διαχείρισιν, τὸν ὄργανισμὸν καὶ τὸν προϋπολογισμὸν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ στρατοῦ διὰ πᾶν τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὴν πραγματικὴν ἀρχηγίαν, τὴν πειθαρχίαν, τὰς ἀσκήσεις, τὰς ἐπιθεωρήσεις καὶ τὰς ὀνοματώσεις, εἰ καὶ αἱ τελευταῖαι ἐξελέγχονται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ. Τὸ σύστημα τοῦτο ἔχει τοὺς ὑπὲρ καὶ κατὰ, ἀλλ' ὅμως ἀναντιρρήτως δίδει χώραν εἰς περιπλοκάς, εἰς βραδύτητας καὶ ἐξοδα δυσκόλως ἀποφευγόμενα.

Ἰπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἐποψίαν τὸ βασιλείον εἶναι διηρημένον εἰς τοπικὰ τμήματα ἢ μεγάλα ἀρχηγεῖα. Οἱ στρατηγοί, οἱ περιβεβλημένοι τὸ ἀξίωμα τῶν ἀρχηγείων τούτων, εἶναι ἢ

διάμεσος ἀρχὴ μετὰ τοῦ γενικοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ὅλου στρατοῦ καὶ τῶν στρατευμάτων, ἅτινα σταθμεύουσιν ἐντὸς τῆς περιφερείας αὐτῶν.

Ἰπὸ τὴν ἐποψίαν τῆς νεοσυλλεξίας ἢ Ἀγγλία διαιρεῖται ἐπίσης εἰς τμήματα (district), ἕκαστον τῶν ὁποίων περιλαμβάνει ἀριθμὸν τινα ὑποδιαιρέσεων. Εἰς γενικὸς ἐπιθεωρητῆς στρατηγὸς εἶναι ἀρχηγὸς τῆς ὑπηρεσίας· ἐπὶ κεφαλῆς δὲ τοῦ τμήματος εὐρίσκειται εἰς ἐπιθεωρητῆς βαθμοῦ συνταγματάρχου ἢ ἀντισυνταγματάρχου· εἰς μαγιόρος (ταγματάρχης), εἰς λοχαγὸς ἢ εἰς ὑπολοχαγὸς, κατὰ τὴν σημασίαν τῆς περιφερείας, διευθύνων τὴν ὑπηρεσίαν ἐντὸς τῆς ὑποδιαιρέσεως. Ἀπλοῖ νεοσύλλεκτοι λοχίαι, ἀπεσπασμένοι τῶν συνταγμάτων τῶν, πραγματοποιοῦσι, διὰ λογαριασμὸν τῶν συνταγμάτων αὐτῶν, κατατάξεις εἰς τὰ μέρη τὰ ἥττονος σημασίας. Τὰ συντάγματα τέλος δέχονται ἐπίσης αὐτὰ ταῦτα κατατάξεις εἰς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ σώματος ἀπευθυνομένας. Οἱ κατατασσόμενοι δὲν θεωροῦνται ὀριστικῶς δεκτοὶ ἢ μετὰ τὴν παραδοχὴν αὐτῶν ὑπὸ τοῦ διοικητοῦ τοῦ σώματος. Δείον νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν 17 ἕως 25 ἐτῶν καὶ νὰ συγκεντρῶσι τὰς συνθήκας ἰκανότητος καὶ ἠθικῆς. Λαμβάνουσι σάκκον πλήρη καὶ χρηματικὴν ἀμοιβὴν ἢ ἀμοιβή, ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ, διήλθε, κατὰ τὰς περιστάσεις, μετὰ τῶν ὀρίων τῶν 25 καὶ τῶν 250 φράγκων. Ἡ κατάταξις εἶναι ἐπὶ 12 ἔτη, ἄνευ διακρίσεως σώματος ἢ ὅπλου, ὑπὸ τὸν τίτλον γενικῆς ὑπηρεσίας, καὶ τάσσονται ὀριστικῶς ἐν τινὶ συντάγματι, ἐντὸς τῶν δεκαπέντε μηνῶν, οἵτινες ἐπονται· μετὰ δὲ τὴν κατάταξιν αὐτῶν ἐν τῷ σώματι τοῦτῳ συμπληροῦσιν ὅλον τὸν χρόνον τῆς ὑπηρεσίας των. Ἀμα εἰσέλθωσιν εἰς τὸ 12ον ἔτος τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν, δύνανται νὰ λάβωσι τὴν ἀδειαν ἀνακατατάξεως ἐπὶ νέαν περίοδον ἐννεαετη. Εἰς τὴν λήξιν τῶν εἴκοσι καὶ ἐνός ἔτους τῆς ὑπηρεσίας, ἅτινα

διανύονται καθ' ολοκληρίαν ὑπὸ τὰς σημαίας, ὁ στρατιωτικὸς ἀφίεται μὲ δικαίωμα συντάξεως ἀποστρατείας, ἐκτὸς ἂν ἐκφράσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἐξακολουθῆσαι τὴν ὑπηρεσίαν, καθ' ἣν περίπτωσιν μένει ἐλεύθερος νὰ λάβῃ τὴν ἀποστρατείαν αὐτοῦ, ὅταν τὸ θελήσῃ, αἰτούμενος ταύτην ἐκ τῶν προτέρων τρεῖς μῆνας.

Τὸ πεζικὸν περιλαμβάνει 3 συντάγματα τῆς φρουρᾶς καὶ 110 τῆς γραμμῆς, μὴ περιλαμβανομένων 4 συνταγμάτων τῶν ἀποικιῶν, ὡς καὶ ἐκείνων τῆς ἐταιρίας τῶν Ἰνδιῶν, ἅτινα δὲν εἶναι κατάλληλα νὰ ὑπηρετήσωσιν ἢ εἰς τὰς Ἰνδίας, καὶ ἅτινα ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀποτελοῦντα μέρος τοῦ ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Ἡ παρατήρησις αὕτη ἀποβλέπει ἅπαντα τὰ ὄπλα.

Τὰ συντάγματα συγκροτοῦνται ὡς ἔπεται·

Φρουρά (7 τάγματα).

1 σύνταγμα γρεναδιέρων πρὸς 3 τάγματα.

2 ἕτερα συντάγματα πρὸς 2 τάγματα.

Τὰ 7 ταῦτα τάγματα ἀποτελοῦσι μίαν ταξιαρχίαν διοικουμένην ὑπὸ στρατηγοῦ μαγιόρου (ἀντιστρατήγου). Οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς φρουρᾶς ἔχουσι τὴν αὐτὴν σειρὰν, ἣν οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς γραμμῆς τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρου βαθμοῦ.

Γραμμή (141 τάγματα).

109 συντάγματα καὶ ἡ ταξιαρχία τῶν κυνηγῶν (villes), ἧτοι τὰ 25 πρῶτα συντάγματα πρὸς 2 τάγμ., ἧτοι 50 τάγ.

Τὸ 60ὸν καὶ ἡ ταξιαρχία τῶν κυνηγῶν πρὸς 4
τάγματα..... 8 »

Τὰ λοιπὰ 83 συντάγματα πρὸς 1 τάγμα..... 83 »

141 »

Ἄπαντα τὰ τάγματα συγκροτοῦνται ἐκ 10 λόγων.

Τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ τάγματος περιλαμβάνει 7 ἀξιωματικούς, 1 συνταγματάρχην, 1 ἀντισυνταγματάρχην, 2 μαγιόρους (ταγματάρχου βαθμὸς), 1 ταμίαν (πολιτὴν ὑπάλληλον σειρᾶς λοχαγοῦ), 1 ὑπασπιστὴν σειρᾶς ὑπολοχαγοῦ, 1 ἐπὶ τοῦ ὕλικου σειρᾶς ὑπολοχαγοῦ. Ἐκαστος λόγος διοικεῖται ὑπὸ 1 λοχαγοῦ, 1 ὑπολοχαγοῦ καὶ 1 enseigne (ἔστω ἀνθυπασπιστοῦ)· ὅθεν τὸ ὅλον τῶν τοῦ τάγματος ἀξιωματικῶν 37. Ἡ δύναμις τοῦ τάγματος, μεταβλητὴ κατὰ τὴν βούλησιν τοῦ ὑπουργοῦ, εἶναι ἤδη, εἰς τὸ ἐσωτερικόν, 50 ὑπαξιωματικοί, 20 τυμπανισταί, 40 δεκανεῖς, 460 στρατιῶται ἢ 607 στρατιωτικοὶ παντὸς βαθμοῦ, τῶν ἀξιωματικῶν συμπεριλαμβανομένων. Εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἡ δύναμις ἀνέρχεται εἰς 1,032.

Ἐκ τῶν 148 ταγμάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ ἀγγλικὸν πεζικόν, μέγας ἀριθμὸς ὑπηρετοῦσιν εἰς τὰς Ἰνδίας· δὲν δύνανται ὅμως ν' ἀφαιρεθῶσιν ἀπὸ τοῦ ἔλου ὑπὸ τὴν ἐποφιν πολέμου ἠπειρωτικοῦ, τῆς Ἀγγλίας ἀποδειξάσης, κατὰ τὴν ἐκστρατείαν τῆς Ἀβυσσινίας, ὅτι δύνανται ἀτιμωρητὶ νὰ κενώσῃ τὰς κτήσεις τῆς ἐν Ἰνδία ἀριθμοῦ τινος συνταγμάτων τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ ἐκεῖσε φρουρούντων.

Τὸ ἵππικὸν περιλαμβάνει τρία συντάγματα τῆς φρουρᾶς, ἀποτελοῦντα ταξιαρχίαν, καὶ 28 συντάγματα τῆς γραμμῆς, ἅτινα ὑποδιαίρουνται ἐν ἑαυτοῖς εἰς 4 βάρεις ἵππικου, 11 ἵππικου τῆς γραμμῆς καὶ 13 ἐλαφροῦ ἵππικου. Ἄπαντα τὰ συντάγματα ἔχουσι 7 οὐλαμοὺς (peloton), ὧν ὁ εἰς ἀποτελεῖ τὸν σταθμὸν (dépôt), ὅτε τὸ σύνταγμα καλεῖται νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ συντάγματος περιλαμβάνει 8 ἀξιωματικούς, ἧτοι 1 συνταγματάρχην, 1 ἀντισυνταγματάρχην, 1 μαγιόρον (ταγματάρχην, μοίραρχον), 1 ταμίαν, 1 ὑπασπιστὴν, 1 προγυμναστὴν (écuyer), 1 ἐπὶ τοῦ ὕλικου, 1 κτηνίατρον.

Ἐκαστος οὐλαμὸς διοικεῖται ὑπὸ 1 λοχαγοῦ (ιλάρχου), 1 ὑπιλάρχου, 1 ἀνθυπιλάρχου (cornette). Ἐντεῦθεν τὸ ὅλον τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ συντάγματος 29.

Ἡ δύναμις τῶν ἀνδρῶν εἶναι τὴν σήμερον 458, ἧτοι 40 ὑπαξιωματικοί, 4 πεταλωταί, 7 σαλπικηταί, 21 δεκανεῖς, 9 χειρώναντες πεταλωταί, 2 σελοποιοί, 1 ἀστραβοποῖδς (ἀστράβη, ἀνσον, Χαντσερής) καὶ 274 ἵππεις.

Τὸ πυροβολικὸν ἐν συνόλῳ φέρει τὸ ὄνομα «Βασιλικὸν σύνταγμα τοῦ πυροβολικοῦ». Τὸ σύνταγμα περιλαμβάνει 31 ταξιαρχίαν, ἧτοι 6 ταξιαρχίας τοῦ ἐρίππου πυροβολικοῦ, 9 τοῦ πεδινοῦ πυροβολικοῦ, 13 πυροβολικοῦ φρουρίων καὶ πολιτορχίας, 3 πυροβολικοῦ μικτοῦ πεδίου καὶ φρουρίων. Περιλαμβάνει ἐκτὸς τούτου 1 ταξιαρχίαν σταθμοῦ (dépôt), εἰς ἣν ἐνοῦνται αἱ κανονοστοιχίαι σταθμοῦ τῶν ταξιαρχιῶν τοῦ πυροβολικοῦ τῶν εἰς τὰς Ἰνδίας σταλεισῶν (1,441 ἀνδρας, ὧν 56 ἀξιωματικοί), καὶ 1 ταξιαρχίαν τῶν παραλίων, διανεμημένην εἰς τὰ ἐρύματα (fort) καὶ τὰς κανονοστοιχίας, δυνάμει 1,542 ἀνδρῶν, ὧν 28 ἀξιωματικοί. Ἐκάστη ταξιαρχία περιλαμβάνει 5 ἕως 10 κανονοστοιχίας, συχνότερον δὲ 8. Αἱ ἐρίπποι κανονοστοιχίαι καὶ αἱ τοῦ πεδίου ἔχουσιν ἀμεταβλήτως 6 πυροβόλα, ἕκαστον ἐξευγμένον πρὸς 6 ἵππους. Ἐκάστη κανονοστοιχία διοικεῖται ὑπὸ 2 λοχαγῶν καὶ 2 ὑπολοχαγῶν. Τὸ ἐπιτελεῖον μιᾶς ταξιαρχίας συγκροτεῖται ἐξ 9 ἀξιωματικῶν. Τὸ ὅλον τῆς ἀριθμητικῆς δυνάμει τοῦ πυροβολικοῦ ἀνέρχεται εἰς 30 περίπου χιλιάδας ἀνδρῶν, ὧν 1,300—1,400 ἀξιωματικοί. (ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΔΥΝΑΜΙΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ ΑΥΤΗΣ.

Ἡ συνήθης δυναμίτις, ἥ ἐν τῷ ἐμπορίῳ εὐρισκομένη καὶ ἧτις χρησιμοποιεῖται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ ἀπὸ πολλοῦ ἤδη εἰς τὰ λατομεῖα καὶ τὰ δημόσια ἔργα ἐν Γερμανίᾳ, ἐν Βελγίῳ, ἐν Σουηδίᾳ καὶ ἐν ταῖς Ἀμερικανικαῖς τοῦ Βορρᾶ πολιτείαις, μόλις ἦτο γνωστὴ ἐν Γαλλίᾳ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς πολιτορχίας τῶν Παρισίων. Καί τοι τῆς ὑπεροχῆς τῆς ἐκρηκτικῆς ταύτης οὐσίας, ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῆς ἀσφαλείας, τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς ταχύτητος τοῦ ἀποτελέσματος ἀναγνωριζομένης πληρέστατα καὶ μὴ ὑπὸ ἀμφιβολίας τιθεμένης ἐν Γαλλίᾳ, ἡ γαλλικὴ τότε κυβέρνησις, ἧτις ἔχει τὸ μονοπωλεῖον τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς πωλήσεως τῆς πυρίτιδος τοῦ πολέμου καὶ τῶν ὑπονόμων, ἠρνήθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν κατασκευὴν τῆς δυναμίτιδος, ἢ τοῦλάχιστον νὰ τὴν παραχωρήσῃ εἰς τὴν κοινὴν βιομηχανίαν.

Ἄμα ὅμως διείδον τὰς καλὰς ὑπηρεσίας, ἃς ἡ πυρίτις αὕτη ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ εἰς τὴν ἀμυναν τῶν Παρισίων διὰ τὴν γέμισιν τῶν κενῶν βλημάτων, τὴν ἀφαίρεσιν τῶν παρακωλυμάτων, τὴν καταστροφὴν τῶν τεχνικῶν ἔργων καὶ τῶν βαρέων τηλεβόλων, τὴν κρήμνισιν τῶν δένδρων, τὴν πλήρωσιν τῶν τορπιλλῶν κ.τ.λ., προσέβησαν εἰς τὸν σπουδῆν τῶν καλητέρων μέσων τῆς προετοιμασίας τῆς δυναμίτιδος καὶ τὴν δοκιμασίαν τῆς χρήσεως αὐτῆς, ὧν ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ ἀπόφασις τοῦ νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα τῆς ἐν μεγάλῃ ποσότητι κατασκευῆς αὐτῆς.

Καὶ συνέστησαν μὲν δύο ἐργοστάσια ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ,

ἀνεζήτησαν δὲ τὴν γλυκερίνην εἰς ἅπαντα τὰ κατασκευαστή-
ρια τῶν κηρίων καὶ τῶν ἀλειμματοκηρίων, ἐπρομηθεύθησαν
τὰ ὀξεῖα ἐν μεγάλῃ ποσότητι· ἀλλὰ μετὰ δυσκολίας κατωρ-
θώθη ἡ εὑρεσις τῶν ὑλῶν, τῶν προωρισμένων εἰς τὴν ἀπορρό-
φησιν τῆς νιτρογλυκερίνης. Ὁ Νοβέλ (Nobel) χρᾶται πρὸς
τὸν σκοπὸν τοῦτον γῆν πυρολιθώδη, πυρώδη, προερχομένην
ἀπὸ τῶν κογγυλίων, καὶ τῆς ὁποίας στρωῖμα εὑρεται ἐν Γερ-
μανίᾳ εἰς τὸ Oberobe τῆς Ἀνόβερ· ἀλλ' ἦτο πάντως ἀδύνα-
τον νὰ προμηθευθῶσι τὴν ὕλην ταύτην κατ' ἐκείνην τὴν στιγ-
μὴν, ἐπομένως ἠναγκάσθησαν ν' ἀνερευνηθῶσι περὶ οὐσίας
ἀξίας εἰς ἀντικατάστασιν αὐτῆς.

Ἐδοκιμάσθη ἡ κοπανισμένη δίπυρος κέραμος (τὸ τοῦβλον),
τὸ τριπόλιον, ὁ ξύλινος ἄνθραξ, ἡ μαγνησία, ὁ γύψος, ἡ αἰθάλη
καὶ πολλὰ ἄλλα σώματα, ἀλλ' οὐδὲν τούτων κέκτηται εἰς τό-
σον μέγαν βαθμὸν τὴν ιδιότητα ν' ἀπορροφᾷ τὴν νιτρογλυκερί-
νην, οὐδὲ κατέχει τὰς χαρακτηριστικὰς ιδιότητας, τὰς ἀπαι-
τούμενας διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς δυναμίτιδος.

Μετὰ δοκιμὰς πολλὰς καὶ συχνάκις ἀκάρπους ἐδοκιμάσθη
ἡ τέφρα τοῦ ἄνθρακος τοῦ Boghead. Ὁ ἄνθραξ οὗτος εἶναι
ἐν χρήτει εἰς μεγάλην ποσότητα διὰ τὴν κατασκευὴν ἀερίου
λαμπροτάτου, καὶ ἀφίνει ὡς ὑπόλοιπον τῆς κατακαύσεώς του
τέφραν λευκὴν, γλυκυτάτην, καὶ ἥτις εἶναι μίγμα γῆς πυρολι-
θώδους καὶ ἀργίλου. Οὕτω τέλος ἡ τέφρα αὕτη μετὰ φροντί-
δος καθαρισμένη, συντετριμμένη καὶ κονιοποιημένη ἐχηρημά-
τιται ὡς βῆσις διὰ τὴν παραγωγὴν τῆς δυναμίτιδος. Εἶναι δὲ
ἐπιδεκτικὴ ν' ἀπορροφᾷ διπλὴν τοῦ βάρους αὐτῆς γλυκερί-
νην, χωρὶς νὰ στερεῖται τὴν κοκκώδη ἀποψιν αὐτῆς, ἢ τὸ πολὺ
μεταβαλλομένη ἐλαφρῶς πως εἰς ζύμην.

Ὁ τρόπος τῆς κατασκευῆς τῆς νιτρογλυκερίνης συνίσταται
εἰς τὸ ἐργάζεσθαι τὴν γλυκερίνην διὰ τοῦ νιτρικοῦ ὀξεύς, κα-

θ' ἦν ἀντίδρασις 3 μερῶν ὀξεύς ἀντικαθίσταται διὰ 3 μερῶν
ὑδατος.

Τὸ ὑδωρ ἐξωθεῖται διαδοχικῶς μετὰ τὴν ἐκάστοτε μέρφω-
σίν του, βοθηεῖα τοῦ συγκεντρωμένου θεϊκοῦ ὀξεύς. Ἐντεῦ-
θεν ἔπεται ὅτι εἰς τὴν πρᾶξιν κατεργάζονται ἐπὶ τῆς γλυκε-
ρίνης μίγμα τῶν δύο ὀξεύων. Τὸ μίγμα τοῦτο χύνεται ἐντὸς
καψυλίου σιδηροῦ σμαλτωμένου ἢ τεθειμένου ἐντὸς πηλίνου ἀγ-
γείου πλήρους ψυχροῦ ὑδατος. Ἡ γλυκερίνη, περιεχομένη ἐν-
τὸς δοχείου διατεθειμένου ἄνωθι τοῦ πηλίνου ἀγγείου, φέρε-
ται ἐν λεπτοτάτῳ βέσματι, κατὰ τὴν ἀναλογίαν σχεδὸν $\frac{1}{4}$ ου,
ἐντὸς τοῦ καψυλίου διὰ μέσου κρουνοῦ ὑελίνου. Ἡ συνάφεια
αὐτῆς μετὰ τῶν ὀξεύων ἀναπτύσσει ποσότητα θερμότητος ὑπερ-
βάλλουσαν, ἥτις δέον ν' ἀπορροφηθῇ παραιτικά, ἵνα μὴ, διὰ
ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας, ἡ νιτρογλυκερίνη μάλις μορφο-
θεῖται ἀποσυντεθῆ καὶ ἐπιφέρῃ ἔκρηξιν.

Κατόπιν ὄρειλον νὰ προσέξωσιν, ὅπως ἡ θερμοκρασία τοῦ
μίγματος τοῦ ὀξεύς καὶ τῆς γλυκερίνης διατηρῆται σταθερῶς
κάτωθι τῶν 20°, καὶ, ὅπως φθῶσιν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο
μετ' ἐπαρκούσης ἀκριβείας, ἕκαμον χρῆσιν θερμομέτρων ἡλε-
κρικῶν διατάξεως εὐρυεστάτης. Ἐντὸς ἐκάστου καψυλίου
ἐβυθίζετο ἐν θερμομέτρῳ ἀεροφόρον, συνιστάμενον ὑπὸ σφαι-
ρας πλήρους ἀέρος, συγκεκολλημένης πρὸς σωλῆνα, ἐν ᾧ ἐκι-
νεῖτο δεϊκτικὸς ὑδραργύρου.

Ἐσημειώθη ἐπὶ τοῦ σωλῆνος ἐν σημεῖον διαβροχῆς, ὅπερ
ὁ ὑδραργυρὸς ὄρειλε νὰ μὴ ὑπερβαῖν, καὶ εἰς τὸ σημεῖον
τοῦτο ἦταν διατεθειμένοι οἱ δύο ἡλεκτροδοταὶ μιᾶς ἡλεκτροστοι-
χίας. Ἡ περίμετρος ἔμενεν ἀνοικτὴ, μέχρις οὔ ὁ ὑδραργυρὸς
κατήντα εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν δύο ἄκρων τῶν ἡλεκτροδο-
τῶν. Εἰς τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ περίμετρος ἐκλείετο καὶ τὸ
βέσμα ἐθετεν εἰς κίνησιν κωδωνίσκον, ἐν ᾧ ταυτοχρόνως ἐ-

συγχώρει νὰ ἐγγράφηται ἐπὶ πλακὸς τινος βαθμὸς τις ἀνταποκρινόμενος πρὸς τὴν θερμοκρασίαν τοῦ καψυλίου. Ὅπως ἐπανέβη ἡ θερμοκρασία κάτω τῶν 20°, κατέφυγον εἰς διάφορα μέσα· πότε μὲν διέκοπτον τὴν χύσιν τῆς γλυκερίνης, πότε δὲ ἀνένεον τὸ ὕδωρ τῶν ψηκτικῶν πηλίνων ἀγγείων ἢ ἔρριπτον ἐν αὐτοῖς πάγον. Ἀν τὰ μέσα ταῦτα ἦσαν ἀνίσχυρα καὶ ἡ ἀποσύνθεσις τῆς γλυκερίνης ἦτο ἀφεικτος, ἤρκει νὰ ἀναστρέφωσι τὸ καψύλιον ἐντὸς τῶν ἀγγείων, ὅπερ ἐνηργεῖτο διὰ μέσου τινὸς μηχανικοῦ ἀπλουστάτου. Ἐκτὸς τούτων ἦτο ἀπαραίτητον τὸ κινεῖν, κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀντιδράσεως, τὸ μίγμα τοῦ ὀξέος καὶ τῆς γλυκερίνης. Πρὸς τοῦτο ἐχρῶντο εἴτε κινήτηρας φέροντας πτερὰ ξύλινα καὶ κινουμένους διὰ συστήματος κινήσεως τῶν ὠρολογίων, ἢ καὶ φύσσης, ἥτις μετέδιδε ρεῦμα ἀέρος διὰ μέσου τοῦ ὑγροῦ.

Ἄμα τῆς ἀντιδράσεως περαιωθείσης, τὸ περιεχόμενον τοῦ καψυλίου ἐχύνετο ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Ἡ νιτρογλυκερίνη, ἕνεκα τῆς δασύτητος αὐτῆς, οὔσης 1, 6, ἤνοῦτο εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου, ἐχωρίζετο ἀπὸ τοῦ ὕδατος δι' ἀπλῆς μεταγίσεως. Κατόπιν ἐπλύνετο διὰ διαλύσεως ἀλκαλικῆς, μέχρις οὗ ὁ χάρτης δοκιμασίας δὲν θὰ ἐπαρουσίαζεν ἐφεξῆς ἀντίδρασιν ὀξέος. Τοῦτο εἶναι κυριώδους σημασίας, διότι, ἂν ἡ οὐσία διετήρει ἀκόμη ὀξύ, διετήρει αὐτόματον καὶ στιγμιαίαν ἐκρηξιν. Περαιωθείσης τῆς ἐργασίας ταύτης, δὲν ὑπολείπεται ἢ νὰ ἀναμιχθῇ τὸ ἔλαιον μετὰ τῆς ἀπορροφητικῆς κόνεως, ὅπερ γίνεται ἄνευ δυσκολίας καὶ ἀπλοῦστάτα. Ἡ κοινοποιηθεῖσα ὕλη διατίθεται ἐπὶ πλακὸς μολυβδίνης, φεροῦσης χεῖλη ὀλίγον ὑψωμένα· χύνεται δ' ἐν αὐτῇ ἢ ἢν θέλομεν ποσότης νιτρογλυκερίνης. Τὸ μίγμα ἀνακινεῖται μὲ ὑέλινον πτύον, μέχρις οὗ καταστῆ ἐντελῶς ὁμογενές. Τέλος ἡ δυναμίτις οὕτω παρασκευασθεῖσα κλείεται εἰς κίστας ἐκ ψευδαργύρου.

Μόλις περὶ τὰ τέλη Νοεμβρίου τὰ δύο ἐργοστάσια, περὶ ὧν ἀνωτέρω εἴρηται, ἐντελῶς κατηρητισμένα, εὐρέθησαν εἰς θέσιν νὰ παρέχωσι παραγωγὴν τακτικὴν. Παρήγον δὲ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ποσότητα 330 χιλιόγραμμων δυναμίτιδος, ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς 2,200 χιλιόγραμμα πυρίτιδος ὑπονόμου κοινῆς. Ἐπειτα τὸ ζήτημα εἰσῆλθεν εἰς νέαν φάσιν. Ἡ δυναμίτις περιῆλθεν εἰς τὰς χεῖρας ἀξιωματικοῦ τοῦ πυροβολικοῦ καὶ τοῦ μηχανικοῦ, ἐγένοντο δὲ πολυπληθεῖς δοκιμαίαι πρὸς σπουδὴν τῶν ἰδιοτήτων τῆς πυρίτιδος ταύτης καὶ ἀναζητήσεσι τῶν ἐφαρμογῶν, ὧν εἶναι ἐπιδεκτικὴ ὑπὸ τὴν στρατιωτικὴν ἔποψιν. Ἡ δυναμίτις ἀπαιτεῖ εἰδικὰς συνθήκας, ὅπως ἐπιφέρῃ ἐκρηξιν. Ἀναφλεγόμενη ἀπ' εὐθείας, καταναλίσκεται βραδέως. Ἡ κρούσις οὐδεμίαν ἐπ' αὐτῆς φέρει ἐνέργειαν· δὲν ὑπῆρχον δ' ἔτερα μέσα πρὸς διενέργησιν ἐκρήξεως ἢ τὸ ἀναφλέξει τὴν ὕλην διὰ καψυλίου πεπληρωμένου ἐξ ἰσχυρᾶς ποσότητος ἐκपुरσοκροτικοῦ ὑδραργύρου, εἰς ὃν δίδεται τὸ πῦρ εἴτε διὰ σπινθηρος ἤλεκτρικοῦ, εἴτε, ὡς εἴθισται, διὰ πυροσηλῆνος ἢ πυρεκακάματος· εἶναι ὅμως οὐσιῶδες νὰ προσέχωμεν, ὅπως οἱ σπινθηρες οἱ διαχυόμενοι ὑπὸ τοῦ πυροσωλῆνος μὴ πίπτωσιν ἐπὶ τῆς δυναμίτιδος, καθ' ἣν περίπτωσιν αὕτη ἤθελε καταστῆ ἄνευ ἀποτελέσματος καὶ καταντήσῃ εἰς τέφραν, χωρὶς νὰ κάμῃ ἐκρηξιν.

Πολλαὶ δοκιμαίαι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γεμίσεως τῶν κενῶν βλημάτων διὰ τῆς δυναμίτιδος. Παρατηρήθη ὅτι βόμβαι συνήθεις, πληρούμεναι ὑπὸ τοῦ σώματος τούτου, δύνανται νὰ ἐκσπενδονισθῶσι χωρὶς νὰ διαβρῆχθῶσιν ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν τῆς στιγμιαίας κρούσεως τῆς πυρίτιδος. Ἀνεγνωρίσθη ἐπίσης, ὅτι ἀναμιγνυμένου τοῦ $\frac{1}{4}$ τῆς συνήθους γομώσεως πυρίτιδος μὲ τὸ ἀντιστοιχοῦν ὑπόλοιπον τοῦ βάρους αὐτοῦ ὑπὸ δυναμίτιδος, παρήγοντο ἀποτελέσματα καταστρεπτικώτερα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ,

διαβρήγνουμένης τῆς βόμβας εἰς μεγαλύτερον ἀριθμὸν τμημάτων, φερομένων καὶ τούτων εἰς μεγαλύτεραν ἀπόστασιν. Βόμβα 82 χιλ. καὶ 500, γεμισθεῖσα μὲ 600 γραμμάρια δυναμίτιδος καὶ διαβραγείσα ὑπὸ ξύλινον στέγασμα, ἀπέστειλε τὰ τμήματα αὐτῆς εἰς ἀπόστασιν 500 μέτρων. Ἐτέρα μὲ γόμωσιν ἀνωτέραν μετεσχηματίσθη εἰς σμικρότατα τεμάχια. Μεθ' ὅλα τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἐφαρμογῆς ταύτης τῆς δυναμίτιδος ἔμειναν εἰς τὰς δοκιμὰς ταύτας, καὶ δὲν κατέφυγον εἰς αὐτὴν ἢ ὅτε ἡ προμήθεια τῆς κοινῆς πυρίτιδος ἐξηντήθη.

Ἄν ἐγίνετο δοκιμὴ γεμίτεως τῶν κοινῶν βλημάτων διὰ τῆς δυναμίτιδος μετὰ σπουδῆς βαθυτέρας, βεβαίως ἐπήρχοντο σπουδαῖα ἀποτελέσματα. Τῶνόντι, ἐὰν ἡ γόμωσις παρουσιάζεται ὑπὸ σμικρότερον ὄγκον, τὸ κενὸν τοῦ βλήματος δύναται νὰ ἐλαττωθῆ, καὶ ἐντεῦθεν συνάγεται ὅτι τὸ κανόνιον δύναται νὰ ἔχη ὄλκην σμικροτέραν, καίτοι ἐκσφενδονίζον βλήματα τοῦ αὐτοῦ βάρους, διατηροῦν τὴν αὐτὴν βολὴν καὶ ἐπιτελοῦν τὰ αὐτὰ τῆς καταστροφῆς ἀποτελέσματα. Τέλος αἱ συνήθειαι τῆς ἐλαττώσεως τῆς ὄλκῃς τοῦ πυροβόλου ἔμελλον νὰ φθάσωσι, τηρουμένης σταθερᾶς τῆς γομώσεως τῆς πυρίτιδος, εἰς τὸ ἐλαττώσαι, ἐν ἀναλογίᾳ ἀξιοσημειώτῳ, τὴν διάμετρον τοῦ κανονίου καὶ τὸ πάχος τῶν χειλέων, ἐπομένως εἰς τὸ ἐλαφρῶσαι τὸ πυροβόλον, ὅπερ εἶναι ἐνδιαφέροντος ἀνωτέρου εἰς τὸ πεδινὸν πυροβολικόν. (ἀκολουθεῖ)